

gillata – került elő. Az egyik terra sigillata feliratos volt, ez alapján a temetkezés a Kr. u. 2. sz. második felére keltezhető. A mai Magyarország területén ez az első ilyen típusú temetkezés: a kárpáti kurgánok népéhez köthető, amelyik alapvetően dák, ám a kerámiaanyag germán jellegzetességeket mutat.

A levédetett domb feltárása nem teljes, így a fel nem tárt részekben további leletanyag várható.

Munkatársak: Bakos János, Bocz Péter technikusok, Bacskai István (fémkereső), Fábrián László, a Csengeri Múzeum igazgatója.

ISTVÁNOVITS ESZTER – JAKAB ATTILA

121. Csévharaszt, Pusztacsév és Pusztapótharaszt

(KÖH 39433, 72131)

(Pest megye) Ő, Sza, Á

A jelentést lásd a kötet 114. oldalán!

MIKLÓS ZSUZSA

122. Csongrád, Elsőpart II.

(KÖH 17407)

(Csongrád megye) Sza, Ú?

A Csongrádot elkerülő út nyomvonalának építéséhez kapcsolódó szakfelügyelet során azonosított lelőhely a város belterületének Ny-i szomszédságában található, egy legelőként használt, lapályos területen. Feltárását a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai 2009. augusztus 31. és szeptember 16. között, 2640 m²-en végezték el.

Ennek során egy szarmata kori telep nyomait találtuk meg. Összesen 38 objektumot regisztráltunk, melyek többsége méhkas alakú gödör volt, emellett feltártunk 3 kutat és néhány cölöphelyet. A lelőhely D-i végén egy sorban hat téglalap alakú gödröt találtunk, melyekből leletanyag nem került elő, ezek feltehetőleg újkori jelenségek.

Az objektumokból felszínre került leletanyag többsége – állatcsontok mellett – korongolt és kézzel formált kerámiatöredék volt. Érdekesebb lelet az egyik kútból napvilágot látott csaknem ép, sötétszürke, korongolt, nagyméretű edény, valamint egy lapított végű, bronz huzalkarperec.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a szegedi Móra Ferenc Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Kulcsár Zoltán, Kulcsár Zoltánné, Frank Tamás.

HARGITAI ANDRÁS

123. Csongrád, Fatelep (Sarok-tanya III.)

(KÖH 17433)

(Csongrád megye) Ő, B?

2009. június 25-én helyszíni szemlét végeztem a 0323/18 hrsz. telken, beruházást megelőzően. Az épületbővít-

mény DNy-i oldala mellett egy 34×3,5 m méretű kutató-árkot húztunk. A humusz alatti kb. 40–48 cm vastag feltöltésből állatcsontok, őskori kerámiatöredék került elő. Az összességében sárga feltöltésből kikerülő leletek jól láthatóan olyan helyről kerültek ide, ahol összefüggő régészeti objektumokat bolygattak meg, mert a leletekhez szorosan szürkésbarna színű, homokos-lössös altalajjal kevert kemény föld tapadt. A későbbiekben helybeliek elmondták, hogy a fatelep területén is üzemelt egykor homokbánya, s annak feltöltéséhez a bokrosi út túloldaláról, szintén homokbányákból hozták a földet. Ezeknek a túloldali homokbányáknak a területén azonosítjuk a Csongrád 20–21., 67. és 83. sz. lelőhelyeket.

A kutatóárok D-i végében egy 180×270 cm méretű, 3 m mély szondát nyitottunk, melyben a talajrétegek 130–160 cm mélységig egyeztek az árokban megfigyelttel. Attól lejjebb, 218–238 cm mélységben homogén, fekete, kemény, humuszos, mocsári talajt találtunk. Ebbe nyom nélkül ágyazódva, egymástól 2 m-re 2 apró, vékony falú őskori edény töredéke került elő, az egyik valószínűleg bronzkori bögre peremtöredéke.

Megfigyeléseink szerint tehát a 68. sz. lelőhely, az egykori település állóvízhez közelebb eső része kiterjed erre az ingatlanra is.

BÉRES MÁRIA

124. Csongrád határa

(Csongrád megye) B, LT, Sza, Á

A 451. sz főút csongrádi szakasza melletti kerékpárút nyomvonalán 2009 novemberében terepbejárást végzett az Ásatárs Kft. A tervezett nyomvonal a Bokrosi úti csomóponttól (20+712 km-szelvény) indulva Bács-Kiskun és Csongrád megye határáig (13+660 km-szelvény) tart DNy-i irányban, összességében 7145 m hosszan (1. tervezési szakasz). A másik irányba DK felé, a Vasút utca–Fő utca csatlakozásától haladna a leendő kerékpárút a Tisza védtöltésén futó Eurovelo kerékpárútig, azaz a vasúti hídig (2–7. tervezési szakasz, 5883 m). Terepmunkát csak az 1. szakaszon, külterületi szántókon tudtunk végezni, ahol a nyomvonal megfelelő szintjét az adott terepviszonyokhoz igazodva bevágással, ill. többnyire feltöltéssel tervezik kiépíteni.

Félegyházi út (KÖH 17405): A lelőhely egy a főútra merőleges irányú, lekopott tetejű, homokos kiemelkedésen fekszik a tsz telephelytől kb. 50 m-re K-re. Ismert területén régészeti leleteket nem találtunk, viszont néhány 10 m-re keletebbre a viszonylag jól járható gabonavetésben egy kb. 140×70 m-es foltban rögzítettünk leletkiterjedést, ami az ismert lelőhely folytatásaként értelmezhető, É-i határa továbbra is bizonytalan a rossz látási viszonyok miatt. Az általunk gyűjtött kerámia (Árpád-kori töredékek, egy-egy szarmata és kelta oldal) segítségével pontosítani lehet a lelőhely eddig ismeretlen korát; a leletek alapvetően egy Árpád-kori telepmaradványra utalnak. (A területen korábban csak salakot gyűjtöttek.)

A lelőhely Ny-i, DNy-i folytatása (vagy egy önálló lelőhely megléte) valószínűsíthető a szomszédos, markánsan kiemelkedő vonulaton, amelynek jelentős részét a tsz-telephely fedi el. Ezt a lehetőséget alátámasztani látszik, hogy ugyanezen vonulat északabbi részén, a telephelytől 50 m-re tartjuk nyilván a KÖH 17373 (Mámai-dűlő II.) lelőhelyet, amely hasonlóan kisebb kiterjedésű Árpád-kori telep.

Vidre-ér, Lantos-tanya (KÖH 17397): A lelőhely K-i, ÉK-i részét az adott látási viszonyok között csak szórvány-nyal lehetett azonosítani. A markánsan kiemelkedő térszínen (4+000–4+130 km-szelvény), boronált területen, közepes-jó látási viszonyok között egy őskori szórvány kerámiatöredéket gyűjtöttünk. A lelőhelynek a bekötőút túlsó, Ny-i oldalán lévő területét a viszonylag sűrű vetés miatt nem sikerült azonosítani. A lelőhely Ny-i része, amelyen a Lantos-tanya található, a Vidre-szigetet K felől határoló vízfolyás medréig nyúlik el.

Vidre-sziget, Bakai-tanya (KÖH 17395): A 451. sz. főúttól É-ra azonosítottuk a lelőhelyet, amely terepbejárásunk alapján kb. 330×100 m kiterjedésű, a főúttól É-ra. A még járható állapotú vetésben viszonylag nagy mennyiségű leletet gyűjtöttünk a nyilvánított lelőhely korábban ismert, Ny-i területén. A 2005. évi hatástanulmány kiterjesztett határának megfelelően a lelőhely K-i felén elszórtan, nagyjából egyenletes eloszlásban találtunk kevés régészeti leletet (elsősorban őskori, bronzkori kerámiát és néhány kelta, ill. szarmata kori töredéket). A lelőhely tehát a vonulat teljes szélességére kiterjed, azaz patak völgytől patak völgyig tart. Észak felé való kiterjedése kissé bizonytalan, de a kiemelkedés É-i, alacsonyabbá váló részéig mindenképpen húzható.

Vidre-értől Ny-ra (KÖH 73859): A Vidre-értől Ny-ra lévő dombvonulatot nem tudtuk bejárni a repce miatt. A domb D-i lejtőjének járható részén, a Forgó- és a Dósa-tanya között valamint a Dósa-tanya szélességében rögzítettünk egy új lelőhelyet (4+700–4+960 km-szelvény).

Kettős-halom határrész: A bokrosi leágazó után kb. 170–200 m-re következő jól járható szántó Ny-i végén, a következő táblától elválasztó földút mentén egy régészeti jellegű töredéket gyűjtöttünk. A terület egy alig észlelhető kiemelkedés Ny-i szélé lehet, amit Ny-ról egy mély fekvésű, csatornával osztott térszín vesz körül. A szórványlelet lelőhelyhez való tartozása egyelőre kérdéses.

SOMOGYI KRISZTINA

125. Csorna határa

(Győr-Moson-Sopron megye) U, R, B, LT, Ró, Á, Kö
2009. áprilisban helyszíni szemlét tartottam Csorna határában, a fejlesztésre kijelölt területeken.

Árpási útelágazás; Gázvezeték (Döri úti csomópont, Gergátz Elemér földje, Árpási útelágazástól északra, Árpási elágazás) (KÖH 71947): A Keszeg-értől D-re lévő területen ez idáig három leletelőfordulásról voltak adataink. Közvetlenül a 85. sz. főút D-i oldalán, a

Dör felé vezető bekötőúttól Ny-ra 1997-ben gázárok ásásakor majd a későbbi próbafeltárás során neolitik (DVK) és kora rézkori település objektumai kerültek elő (*Árpási útelágazás. Gázvezeték*). A 85. sz. főúttól É-ra 2007-ben szintén őskori leletek kerültek elő (*Árpási útelágazástól északra*). 2008-ban az elkerülő utak nyomvonalainak bejárása során a 85. sz. főúttól D-re, a döri út K-i oldalán, a csornai villanytelep környékén őskori kerámiatöredékekre bukkantak (*Árpási elágazás*). Bejárásom során mindhárom fent említett lelőhely területén találtam régészeti leletanyagot. A három területen előkerült, egymáshoz kivételükben nagyon hasonló kerámiatöredékek a neolitikum (DVK) és a rézkor időszakára keltezhetők. A villanytelep É-i, K-i és D-i szélén is kerültek elő leletek (cserepek mellett egy kovatóredék is), amely jól mutatja, hogy a transzformátorállomás a lelőhely területén épült fel. Az *Árpási útelágazás; Gázvezeték lelőhelytől* D-re kisebb leletmentes sáv után ismét őskori edénytöredékek jelentkeztek. Kerámiatöredékek mellett állatcsontokat, egy kőeszköz töredékét, valamint számos paticsdarabot, ill. ág-, vagy nádlenyomatos tapasztástöredéket találtam. Fontos megjegyezni, hogy a területen két belvízvezető (ideiglenes) barázdát húztak keresztül, és a fél méter mélységet elérő barázdákban helyenként kiszántott régészeti objektumok maradványait figyeltem meg. A telepnyom egyértelműen összefügg az *Árpási útelágazás lelőhellyel*, és úgy tűnik, a villanytelep környéki lelőhellyel is. A 85. sz. főút É-i oldalán megfigyelt őskori telepnyom (*Árpási útelágazástól északra*) közelsége és az ott előkerült leletanyag hasonlósága alapján egyetlen nagy kiterjedésű neolitik–rézkori lelőhellyel állunk szemben.

Barbacsai út (Derítőtelep mellett, Nyárkó) (KÖH 1658): A már ismert lelőhely a várostól ÉK-re, a hajdani derítőtelep környékén, egy markáns, ÉNy–DK-i irányban elnyúló dombvonulaton helyezkedik el. Az 1970-es években a derítőtelep helyén még homokbánya volt. 1977-ben a bánya környékén, a barbacsai út melletti szántóföldön DVK és rézkori edénytöredékeket találtak. Hasonló korú leletanyag került elő a bányaprofilból. A későbbi terepbejárások során kiderült, hogy a neolitik–rézkori lelőhely viszonylag nagy területre terjed ki: a derítőteleptől (a volt homokbányától) D-re megközelíti a Keszeg-ér medrét, É-i irányban is több száz méter hosszan követhető. A neolitikum és a késő rézkor emlékei mellett késő bronzkori, kelta és római kori leletek is kerültek elő (a késő vaskori és a római leletek csak a derítőtelep és a Keszeg-ér közötti területen jelentkeztek).

A lelőhely D-i részének (a Keszeg-ér és a barbacsai út közötti terület) bejárása során őskori (DVK, rézkori, késő bronzkori, késő vaskori) és római kori kerámiatöredékeket gyűjtöttem. A lelőhely ezen részének kiterjedésére vonatkozó megfigyeléseim lényegében megegyeznek a korábbi kutatási eredményekkel. A lelőhelytől DNy-ra, a város széléig terjedő területen, valamint ÉK-re a szennyvíztisztító környékén régészeti leletanyag nem jelentkezett.